

ÖSYM'NİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI ve ÜNİVERSİTE ÖĞRETİM ÜYELERİNİN KAYNAĞI

Dr. Bekir TÜRKMEN

Çağdaş devletin bilim alanında mikro ve makro amaçlara uygun olarak hizmet sağlayacak yükseköğretim kurumlarının geliştirilmesine sosyal sorumluluk sahibi her yurttaş destek vermektedir. Devlet; proje ve ar-ge gelirleri itibarıyla gelişmiş ülkelere göre dibe vuran üniversitelere genel bütçeden sürekli yardım yapmaktadır. Yönetme, öğretme ve araştırma düzeyleri ileri, devingen akademik ve profesyonel yapısı sağlam üniversiteler öncü rol oynamalıdır.

Yükseköğretim Alanında Yeni Yapı ve Davranışımızı belirlemek üzere Anayasa, 8.Beş Yıllık Kalkınma Planı, Hükümet Programı, Orta Vadeli Program ve Acil Eylem Planı ile Kamu Yönetimi Reformu Felsefesine uygun olarak hazırlanması gereken Yükseköğretim Kurulu Kanunu bir ekip ruhu içerisinde hat elemanların yani özgür düşünceli, özgür yetişmiş akademisyenler ile uzmanların görüşleri yeterince dikkate alınmalıdır. Konjonktürel olarak ortaya çıkarılan işlerle stratejik yöntemler uygulanarak başedilebilir. Akademik, mesleki ve çağdaş gelişmeler ışığında ülke gerçekleri, etkili ve profesyonel bir anlayış içinde hazırlanacak Yeni Yasa'da;

- Çağdaş Devlet ilkesinin gereği olan insan hakları ve insan sevgisi odaklı bir ilişkiler ağı oluşması söz konusu olmalıdır. Şimdiki haliyle bürokratik odaklı ilişkiler ağının ağırlığı hissedilmektedir. Oysa yükseköğretim ortamlarında akademik odaklı ilişkiler ağı somut bir şekilde gözlenebilir ve hakim unsur bu olmalıdır. İlişkilerin niteliği bürokratik i esaslı olmaktan mutlaka kurtarılmalıdır.

- Hizmet yönünden yerinden yönetim ilkesi gereği, halkın kuruluşlar üzerindeki kontrolünün artması ya da yerel inisiyatif sözde değil uygulamada olmalıdır. Oluşturulacak yeni sistem veya reorganize edilecek eski sistem 21.Asrın sonunu 22.Asrın başlarını kucaklamayı hedeflemelidir.

- Tecrübe; Üzerinde her vesileyle durduğumuz deneyim konusu üniversiteyi geriye gidişe sürükleyebilir. Bir takım insanlar belli dönemlere özgü yükseköğretim kurumlarını kurtarıcı lokomotif olarak nitelemektedirler. Mesela; Köy Enstitüleri veya Yükseköğretmen Okulları gibi. Çağ bunları çoktan aşmıştır. Artık önlisans, lisansta, yüksek lisansta ve hatta doktora pedagoji adı altında aynı şeyleri okutmak ve insanların alan bilgileri ile entelektüel donanımlarını kötürüm etmek yerine daha seçkin davranmak gerekmektedir. Pedagoji konusunda ana bölüm dışındaki bölüm ve anabilim dalları ile öğrenciler bu konularda neler düşünmekte ve neler önermektedirler? Bunlar bu şablonu beğenmiyorsa alanı yenilemek belki de temel bilimlerden Matematik ve Fizikten yararlanarak Toplum Bilim derslerini fonsiyonel hale getirmek gerekmektedir. Biz ilerde bir çalışmamızda YENİ PEDAGOJİ'nin çerçevesini çizeceğiz. Sosyal Akılla İlişkilendirdiğimiz Öğretme ve Öğrenme Süreçleri ile Tasarımı tabana yayacağız. Deneyim aynıyla kaim olmayı değil gerektiğinde eliminasyonu ve yeni ikame müesseselerini benimsemeyi gerektirir.

- Öğretim Üyelerinin kaynağı konusunda; biraz önce incelik ifade ettiğimiz gibi yükseköğretim kuruluşlarında bürokratik ilişkiler yerine, akademik içerikli, insan sevgisine dayanan, ailede olduğu gibi birincil ilişkilerin egemen olduğu ortamın oluşturulması için araştırma görevlilerinin istihdamı ve yetiştirilmesi konusundan işe başlamak gerekmektedir. Yeni mevzuatın bu konularda mesela araştırma görevlilerinin yetiştirilmesi ve eğitimi ile ilgili somut, bağlayıcı, uygulanabilir çağdaş hükümler içermesi gerekmektedir.

- Girdi Denetimi: Her tür ve düzeydeki yükseköğretim kurumlarının girdileri özerk örgütlerce kontrol edilmelidir. Toplumun geleceğini oluşturan her düzeydeki öğretim birimlerinin akademik personelinin giriş denetiminin devletçe yapılması esastır. Kriterler üniversiteden üniversiteye değişmektedir. Bu konuda bilişsel giriş denetimini kısmen ÖSYM'nin yaptığı bilinmektedir. Ancak kişiliğin bilişsel dizgesi ile öteki dizgiler arasındaki ilişki ve dengenin saptanmasında ve yeniden değerlendirme süreçlerinin hayata geçirilmesinde zorluklar yaşanmaktadır. Bunları saptayacak kurum ve birimlere de gereksinim vardır. Öğretim üyeleri kolay yatay geçiş yapabilmektedir. Bir üniversitenin sorun olarak algıladığı bir durum ya da maddi olay diğer bir üniversite tarafından ödüllendirme gerekçesi olarak algılanmaktadır. Bu beğenilecek bir durum değil standart dışı, sapmaların prim yaptığına ilişkin menfi değerlerde bir örnektir.

- Bilimsel davranış; Anabilim dalı bünyesinde, laboratuvarında, alan araştırmalarında ve literatüre dayalı çalışmalarda akademisyen bilim etiğine uygun davranmalıdır. Kendisini labilidiğinde özgür hissetmelidir. Bu konu akademik yetkinlik kadar, yapılan çalışma ve araştırmaların sentez-analiz ve değerlendirmelerinin daha iyi yapılması ve doğru sonuca gidilmesi ile de ilgilidir. Bu konudaki etkinlik, saygınlık ve seçicilik bilimsel davranışın tabana yayılıp yayılmadığı konusu ile doğrudan orantılıdır.

Yasal Çerçeve,
- Anayasa

Yükseköğretim Kurumları başlıklı 130.Maddesi Üniversiteyi;

- Çağdaş Eğitim ve Öğretim Esaslarını,
  - Düzenlilik İçinde,
  - Milletin ve Ülkemizin İhtiyaçlarına Uygun Bir Biçimde nitelikli İnsangücü Yetiştirmeyi,
  - Ortaöğretime dayalı; çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim (önlisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde) eğitim-öğretim,
  - Bilimsel Araştırma,
  - Yayın ve Danışmanlık Yapmayı
  - Ülke ve İnsanlığa hizmet eden,
  - Kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip,
- Devlet tarafından kanunla kurulan kurumlar olarak tarif etmektedir.

YÖK ve ÖSYM ile ilgili mevzuat sorunlar ortaya çıktıkça değiştirilmeye çalışılmaktadır.

Anayasamız yükseköğretimin önemini dikkate alarak Devlete bu alanda sorumluluk yüklemiştir. Anayasanın amir hükümleri dışına çıkmadan, Devletin bekası dikkate alınarak daha özgürlükçü bir yol izlenebilir. Yeni bir yapı ve anlayış bu doğrultuda oluşturulabilir.

Yeniden Oluşturulması Gereken Kuramsal ve Yönetimsel Çerçeve:

Yükseköğretim kurumlarının örgütsel yapısı Bakanlıklar ve bağlı kuruluşların örgütsel yapısına benzer hale gelmiştir. Bu durumda ister istemez bürokratik ilişkiler akademik ilişkilerin önüne geçebilmektedir. Bu Bakımdan Anayasamızın Yükseköğretim Üst Kuruluşlarını düzenleyen 131. maddesi yeniden düzenlenmeli, Özerk Üst Akademik Kurul (eski haliyle Üniversitelerarası Kurul) güçlendirilmeli, üniversiteler yönetsel serbesti içinde rekabete zorlanmalıdır. Elle gelen düşün-bayram anlayışı, arada kaynarız umidi ortadan kaldırılmalı ve üniversiteler edimgüçleri, öğrenci tercihleri, ürettikleri, projeleri, yayınları, toplumla ve çevreyle ilişkileri açısından derecelendirilmelidir. Öğrencilerin tercih etmediği üniversiteler kapatılabileceğini görmelidir.

Üniversiteler de yaşayan birer örgüt olduklarına göre;

Örgüt kuramları, Örgüt psikolojisi, Örgütsel Davranış, Örgüt Sosyolojisi ve Örgüt Hukuku açısından daha somut ve anlaşılır hale getirilmelidir. Daha doğrusu çağın uzmanlık ve yönetim ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Yönetimin örgütleme süreci işleyecek, örgütteki gücütimi giderilecek, işlevselliği arttıracak ve örgüt günün gereklerine uygun hale getirilecektir. Büyük küçük her üniversitede 10 daire başkanı, onlarca şube müdürü ve benzeri bürolar akademik kadroyu da genel yönetime ilgi duyar hale getirmektedir. Bu yapı ve konularla üzerinde ayrıca durulması gereken konulardır.

Alan Araştırmalarının, Master ve Doktora Tezlerinin İşlevselliği Önemlidir. Tezlerin işlevselliği açısından üniversitelere bakalım. Kıbrıs konusunda, terör konusunda, diploması konusunda, çözölen aile yapısı konularında ne gibi alan araştırmaları yapılmıştır? Mesela; Üniversiteler; Atatürk'ten miras SHÇEK'in uygulamaya koyduğu sevgi evleri konusunda ne gibi araştırma ve ne gibi çözüm önerileri ortaya koymuşlardır? Pilot uygulamalar yapılmış mıdır? Bunca masraf çocukların öz ailelerine veya yakınlarına gelir olarak dönse durum ne olabilirdi? Bunlardan vazgeçelim. Terör, buğday, et, ekmek, tiftik, su, sınır aşan sular ve enerji konularında yani en temel konularda neler üretilmiştir? Tarım alanlarındaki ekmek israfından mülhem zararın 54 Milyar doları bulduğu ifade edilmektedir. Bu gidişat doğru mudur? Halk ve meslek örgütlerinin STK'ların birgün uyanıp da üniversiteler nerede? Diye soracağını düşünmemek aşırı iyimserlik olur. Örgütleme ve işlevsellik böyle bir şeydir işte.

İşlevsellik mevcut konu ve tezleri geliştiriyorum savıyla bina okumak, rafları ölkë tarımına, endüstrisine, ekonomisine ve sosyal hayatına hizmet etmeyen soyut dokümanlarla doldurmak değildir.

Üniversiteler Normaldışı Gelişmeleri İzleyebilmelidir. Her örgütte, her bölümde her birimde ve hatta her üyedeki normaldışı gelişmelerin izlenmesi gerekir. Bir can sıkıcı örnekte ; Başkent dahil inşaat müteahhitlerinin çoğunluğunun okur-yazar ya da ilköğretim 1.Kademe mezunu olduğu ifade edilmektedir. Bu durumda üniversiteye, mevzuata, yerel anlayış ve uygulamalara, kentleşme ve hukuk konularına birlikte bakmak gerekebilir. Bunun önderi de üniversite olacaktır. Sosyal sorunlar ekonomik sorunları, ekonomik sorunlar da sosyal sorunları beslemektedir.

İlkbahar, Yaz, Sonbahar, Kış. Benim bildiğim klasik mevsimler nerede? Doğa olayları da hızla biçim değiştirmeye başladı. İklimciler, Coğrafyacılar ve Meteorologlar yeni duruma kendileri uyum güçlüğü çekmeyecekler, toplumu aydınlatıp rehberlik edecekler ve önde gideceklerdir. Sosyoloji, Ekonomi ve Doğa konularında yeni ölçüm, yeni ölçüt, yeni değerlendirme ve yeni anlayışlara gereksinim duyulabilir.

Toplum bağlamında istatistiksel veriler sağlıklı bir şekilde elde edilse bile bilgi, teknolojik sosyalleşme, törel durum ve içerik istatistiklerle tam olarak açıklanamaz. Olsa olsa sorunların büyüklüğü ve yönü konusunda bir fikir verebilir. İçerik çözümlenmesi ve sorunun çözümü bağlamında istatistikleri oluşturma ve değerlendirmede ortak kavramsal araçların oluşması da önemlidir. Normaldışı gelişmeler buna işaret etmektedir. YÖK eskiden belirlendiği konularda her ay, yarıyıl ve yıl sonunda yükseköğretim kurumlarından istatistiksel veriler elde eder ve herşey kağıt üzerinde yolunda giderdi. Belki şimdi de öyledir. Oysa dönüp bakıyoruz; Kıbrıs, terör, su, et, ekmek, konut(Toki hariç) teknolojik sosyalleşme, kameralı sosyal hayat ve istihdamla ilgili sorunlar derinleşerek devam ediyor ve belirsizlikler durmadan artıyor. Üniversite belirsizliklerin kurbanı olma lüksüne sahip değildir. Belirsizlikleri gidermek ve bu alanda topluma rehberlik etmekle mükelleftir.

Elbette Belirsizlikler Bir Sosyal Sistem Olan Üniversiteleri de Etkilemiştir. Hızlı kentleşme, bölgesel huzursuzluklar, küresel kriz, savaş ve diğer ekonomik belirsizlikler dünyadaki belirsizlikleri arttırmıştır. Bu belirsizlikler diğer sistemlere de doğal olarak sirayet etmektedir. Belirsizliklerle başlamak zorunda kalan hiçbir canlı, insan veya sosyal sistem bu belirsizlikler ortadan kalkmadan huzurlu yaşayamaz. Gerilim dolu hale gelir. Bu gerilimden kurtuluncaya kadar bunalım, gayri memnurların sayısal üstünlüğü, kargaşa ve kaos devam eder. Bu durum şiddet ve güvensizliği de besler. İnsanlar ve kurumlar birbirlerine güvenmez hale gelirler. Bu şiddet, uyuşturucu ve popüler kültür yanlılarının işine gelir. Belirsizlik en çok hak etmeden kariyer elde edenlerin işine gelmektedir. Bu bakımdan ÖSYM'nin nesnel ve sağlıklı olarak yoluna devam etmesi konusu sanıldığından çok daha önemlidir.

Çözüm Aracı ; Sosyal,ekonomik ve yönetsel sorunların çözümünde bilim çözüm enstrümanteli olarak görölmelidir. Çünkü makama ve güce bilim yoluyla ulaşılabilceği düşünölmeli ve bunların insan refahının sağlanması ve ihtiyaçlarının giderilmesinde birer araç olduğu bilinmelidir.

Sosyal Sermayenin Harekete Geçirilmesinde sorunlar yaşanmaktadır. Fiziki sermaye elle tutulabilir nitelikteki sermayedir. Beşeri sermaye; bireyin üretimi gerçekleştirmesini sağlayan bilgi ve beceriler edinmesi olup daha az elle tutulabilir bir özelliğe sahiptir. Üniversiteler sosyal sermayenin en iyi değerlendirildiği, yatırıma dönüştüröldüğü en güvenli ortamlardır. Bu sermaye paylaşıldıkça ve dağıtıldıkça artmakta ve daha nitelikli hale gelmektedir. Gençlerin aldığı eğitim, sağlık ve mesleki harcamalar beşeri sermayenin yönünü olumlu yönde etkilemektedir. Sosyal sermaye, insanların sosyal ilişkiler ağı içinde bireysel etkileşimi gerçekleştirdikleri ortak değerler ve inançlar çerçevesinde gelişen sermayedir. Sosyal sermaye toplumu bir arada tutan maddi ve manevi değerler toplamıdır. Yükseköğretimle kazandırılan nitelikli sosyal ilişkiler ağı sosyal fırsatları da genişletmektedir. Devlet adamları, liderler, bankalar ve Dünya Bankası son yıllarda sosyal sermayenin, nitelikli işgücünün ölkelerin kalkınmasında anahtar rol oynayacağı gerçeğini rahatlıkla görebilmektedir.

Küreselleşme dışı açılma zorunluluğunu getirmiştir. Bu gerçek Üniversiteyi mevcut pozisyonunu gözden geçirmeye zorlamaktadır. Küreselleşme, bilişim teknolojileri ve internet ortamı birdenbire dışı açılma zorunluluğunu getirmiştir. Burada önemli olan sizin yerel görüşleriniz değil akredite olup olmadığınız, diğer üniversiteler içinde gerçekleştirilen nesnel sıralamadaki yerinizdir. Bu durum;

Hızlı erişim ve ileri teknoloji tüm öğrencileri daha sabırsız hale getirmektedir. Gençler her şeyin teknolojideki gelişim hızına uymasını istemekte ve beklenti düzeylerini buna göre oluşturmaktadırlar. Bu da gelişim ilkeleri ve gelişimin gerçekleri ile örtüşmemektedir. Bilindiği gibi gelişimde basamak atlamak, doğal seyrin dışında hızlanmak daima sorun olarak algılanmaktadır. Buna rağmen internet çağına diğer kurumlar gibi bizdeki üniversiteler de büyük ölçüde hazırlıksız yakalanmıştır. Sosyal paylaşım siteleri, birçok sosyal kurumdan rol çalmaktadır. Türkiye küresel krize rağmen kalkınmasına devam etmektedir. Kalkınma maddi ve manevi yönleriyle bir bütündür. Okullaşma oranı kimi devlet ve hükümet adamlarına göre kalkınma oranı anlamına gelmektedir. Ancak kendisi zenginleşmemiş eğitim kurumlarının toplumu kalkındırması zordur. Burada Ar-Ge faaliyetleri belirleyici rol oynamaktadır. Maddi kalkınma; sosyal refah ve manevi kriterlere bağlı olarak izah edilebilmelidir.

Ar-Ge; İç göç, kentleşme, kitle iletişim araçları, bilişim olanaklarının artması, sosyal travmalar, teknolojik sosyalleşme gibi ortaya çıkan yeni durumları açıklığa kavuşturmak için de önemlidir. Yeni durumu eski anlayışla, yeni iş ve işlevleri eski teknoloji, araç ve yöntemlerle gerçekleştirmeye imkan kalmamıştır. Bu nedenle üniversitenin önemi oldukça artmıştır.

Batıda Devletle birey arasındaki dengeler sosyal refah devletinin hizmet felsefe, ilke ve uygulamalarıyla sağlanır. Bizde diplomaya göre ücret ve diplomaya göre statü söz konusu olduğundan bu denge diploma marifetiyle oluşturulmaya çalışılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarından kalan miras çeşitlenerek devam etmektedir. Herkes okula yönelmekte ve kurtuluşu yükseköğretimde görmektedir. Bunun sahici hale gelebilmesi, üniversitelerimizin ABD ve AB üniversiteleriyle muadil hale gelebilmesine de bağlıdır. Üniversitede insan kaynaklarının ya da akademik kadronun yeniden tasnifi gereği ortaya çıkmıştır.

Bu bağlamda üniversitenin akademik kaynağının üç bölümden oluşması gerekmektedir. Bu üç alan neredeyse birbirinden çok farklı ama birbirini desteklemesi elzem olan alanlardır.

1. Araştırmacılar : Bunlar bilimsel araştırma yöntemleri uygulayan, alan araştırmasına vakıf, kuramsal yöntemlerle bilimsel bilgi elde etmeye çalışan özgün araştırmacılar ya da araştırma grublarıdır. Bu grup varlığını araştırmadaki başarılarıyla sürdürür. Elde ettikleri bilimsel bilgiyi; öncelikle üniversiteye, bakanlıklar ve bağlı kuruluşlara, yerel örgütlere, sivil toplum kuruluşlarına ve özel sektöre sunarlar. Ar-Ge müessesesine hayat verirler.

2.Öğretim Elemanları: Bu tür akademik kaynaktan üniversiteler; öğretim ilke ve yöntemlerinin uygulanmasında yararlanırlar. Bunlar aslında öğretim uygulayıcılarıdır. Öğretim stratejileri, pedagojiye vukufiyetleri, iletişim becerileri, bilginin kullanım alanları ve hedef kitleye ulaşabilme becerileri açısından yaptıklarıyla kendilerini kanıtlar ve bu yönde gelişmeyi hedefler. Biz de 3 kamu görevlisinden birisi öğretmendir. Gövdeyi oluşturan bu kitleye model teşkil ederler. Benden şu kadar öğrenci başarısız oldu diye övünmezler. Ölçme ve değerlendirme ilkelerini uygulayarak ve neyin övünülecek, neyin üzünülecek şey olduğunu iyi bilirler.

3.Akademik Yöneticiler: Yönetici gruba giren akademisyenler; alan bilgisi kadar temel yönetim becerilerine, genel ve katma bütçeye, para ve insan kaynaklarının yönetimine ilişkin kuram ve uygulamalara vakıftırlar. Maliye Bakanlığı ve Sayıştay uygulamalarını bilir ve Ar-Ge bütçelerini de akademik amaçlara uygun yönetirler. Zaman, program, bütçe ve insan kaynaklarının yönetiminde iyi yetişmiş elitler olarak nitelenebilirler.

Bu üç boyuta ilişkin olarak İnsan Kaynaklarının Değerlendirilmesinde Hangi Kriterler Önemsemeli dir?

1. Kazanımlar,

Yönetim, öğretim ve araştırmacı sınıflar için farklı kazanımlardan söz edilebilir. Yönetimde ; aşamalı olarak ABD Başkanlığı, Bölüm Başkanlığı, Y:Okul Müdürlüğü, Dekanlık ve Rektörlükte geçen süreiler deneyim olarak değerlendirilebileceği gib komisyon ve kurul üyelikleri, STK yöneticilikleri aşamalı olarak deneyim başlığı altında değerlendirilebilir.

Öğretimde; MEB öğretmenlerinde olduğu gibi, sözleşmeli, stajyer, öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen gibi kendi içinde öğretim başarıları iredelenerek bir değerlendirme yapılabilir.

Araştırmada ise; üniversite içi, bölgesel, ulusal ve uluslar arası bir derecelendirmeyi içerecek şekilde, alan araştırmacıları, laboratuvar, bitki, toplum, doğa ve yönetim araştırmacıları gibi ihtiyaç duyulan temel konularla spesifik olarak araştırılması gereken her konuya matuf araştırmacılarından söz edilebilir. Bu aşamaları kaydetmemiş veya kaydetme olasılığı bulunanlar bu gruptaki kadrolara atanabileceklerdir.

2.Yönetimsel Performans,

Bu çerçevede genel idare ve akademik-idari konuların dışında araştırma yönetimi ve öğretimin yönetiminden bahsedilebilir. Her üç alanında yönetim ilke, kural ve kuramlarıyla tanışık olması gereği ortadadır. Öğretim stajyerlerinin geliştirilmesi ve uygulanması konuları doğrudan doğruya sınıfın yönetimi ile ilişkilidir. Araştırmacının fiziki altyapısı, projesi, finansmanı hemen her aşaması yönetim stratejileri ve süreçleriyle ilişkilendirilebilir. Bu bakımdan her alanın kendi alan performansına bakılırken bir de yönetimsel performansına bakılmalıdır. Bazen soyut konulara dalar çok iş yaptığımız sanırız. Döner bakarız, arpa boyu yol gitmişiz. Bunu önlemek pragmatik yaklaşıma doğru bizi adeta zorlamaktadır.

3. Sürdürülebilir Başarı,

Başarının elde edildiği noktayı sabitlemek, mekanı, karar, kural ve ilkeleri buna göre zırh haline getirmek mümkün olamamaktadır. Batıların haklı olarak ileri sürdükleri sürdürülebilirlik bu noktada önemlidir. Kişi 20 yıl önce bir kuruluşu ve kısa süreli yönetiminde başarı kaydetmiş olabilir. Bununla hayat boyu övünmek kişiye psiko-sosyal tatmin sağlayabilir. Çağdaş anlayışa göre önemli olan bu başarının sürdürülüp-sürdürülmediğidir. İhtiyaçlar, koşullar, beklentiler, amaçlar hatta ne yazık ki, değerler kısa sürelerde hızla değişmektedir. Akademik başarının sürdürülebilir olması daha çok alt düzey başarıların daha üst düzeye ve geniş alanlara taşınması ile mümkün olacaktır. Yani başarılar; anabilim dalından bölüme, bölümden fakülteye, oradan üniversiteye, fabrikalara, işletmelere ve uluslararası piyasalara taşınabilir ve yaşatılabilir nitelikte olmalıdır.

4. Ülkeyi, Bölgeyi ve Dünyayı Tanıma

Bu en başta entelektüel donanımla ilişkilidir. Önce ülkemizin, devamında bölgemizin ve sonuçta dünya gerçeğinin fark edilmesi gerekir. Bilim, pedagoji, konu başlığı ile ilgili; gezi, gözlem ve incelemeler akademisyenin bu değişkenleri tanımaya ve özgüven oluşturmaya yardımcı olur. Yutdışına gidip masraf edeceğime, tasarruf eder daha iyi bir otomobil alırım düşüncesini taşıyanlardan akademisyen olmaz.

Şimdi gelelim yükseköğretim genelinden ÖSYM özeline,
Önerilebilecek Yeni Örgüt :
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME MERKEZİ

Sosyal hukuk devletinin ana işlevlerinden birisi de adil olmak ve adaleti sağlamaktır. İstihdamdaki sınırlılıklar, kaynakların kıtlığı ve küresel krizler, insanlarda "hak ettiklerini elde edebileceklerine" olan inancın önemini arttırmaktadır. 1970'li yılların başından beri çok önemli işlevler yerine getirmiş olan ÖSYM ; şimdi farklı kişilerce farklı amaçlarla eleştirilmekte ve değerlendirilmekte. Kendisi bir ölçme ve değerlendirme kurumu olan ÖSYM'nin; ölçme ve değerlendirme formasyonu olmayan kişilerce tartışılması ve bu konudan nemalanmaya çalışılması da ayrı bir üzüntü kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır. Üniversitelerimizdeki eğitim bilimciler, ölçme ve değerlendirme uzmanları, istatistikçiler, konuyla ilgili anabilim ve bilim dalı mensupları konuyu tartışabilir. Pragmatik Bir Yaklaşımla Konu Alanını Somut ve Anlaşılır Hale Getirmek İçin Önce Bazı Ölçme ve Değerlendirme Kavramlarını Okuyuculara Özetleyelim. Bu kavramlar ortak kavramsal araçların oluşması ve okuyucuyla aynı dili konuşabilmemiz bakımından da seçilmiş kavramlardır.

ÖLÇME; Bir birim kullanarak bir varlığın bu birime göre farkını bulma"dır. Ağırlık, boy,zeka farkları gibi. Herkesin ki aynı olsaydı anılan niteliklerin ölçülmesine gerek kalmazdı. Sonuçlar genelde sayısal sembollerle ifade edilmektedir.

DEĞERLENDİRME; Önceden saptanmış eğitim amaçlarına ne ölçüde ulaşıldığını belirlemek demektir. Bir değer hükmü sürecidir. Bu noktada amaçlar, eğitim yaşantıları, süreçler, davranış değişikliği ve değerlendirme birlikte önem kazanır. Çünkü değerlendirmede; amaçlar, yaşantılar ve davranış değişikliğine birlikte bakılır. Değerlendirme ölçmeyi bütünlük. Bu iki kavram birbirinden ayrılmaz.

GİRDİ-SÜREÇ VE ÇIKTILAR BAKIMINDAN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

GİRDİ ; Bireyleri niteliklerine uygun programlara yerleştirme,
Ürünlerin kendi içindeki davranış tutarlılığını sağlama,
Bireyleri bir bütünlük ve denge içinde; bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bağlamda ölçme ve değerlendirebilme,
Açılımlardan konu alanımıza girmektedir.

Üniversitede Fakülte, Yüksekokul, Enstitü'lerin bölüm, program ve anabilim dallarına giriş, yatay ve dikey geçiş denetimleri ile bakanlıklar, taşra kuruluşları ve yerel örgütlere memur giriş denetimleri makro düzeyde girdi denetimi örnekleridir.

SÜREÇ ; Araç, gereç, donanım ve bunların davranışa etkisi süreçle ilgilidir. Kısaca öğretimin etkililiği sürecin sınırları içindedir. Bir öğretim programının yıl, yarıyıl, dersler, kur tanımları, öğretmenler, öğretim elemanları, usta öğreticiler, sınıflar, laboratuvarlar, ders aracı gereç ve donanımları, kütüphane, araştırma, inceleme, gezi- gözlem, konu, alan, vatandaşlık becersisi, mesleki formasyon, genel kültür, hemen hepsinin harmanlandığı ve bireyin bu havuzdan ne derece yararlanabildiği konusudur. Burada geline düzeyler, elde edilen dereceler, süreç, program ve araçların davranışa etkileri aşamalı olarak test edilebilir.

ÇIKTI: Eğitim süreci sonunda kazanılan davranışların başlangıçta belirlenen hedeflere uygunluğuna, yeterliliğine, istenen ve istenmeyen davranışlara, istenmeyen davranışlar oluştu ise bunların derecesi ve düzeyine işaret eder.

Mezuniyet sonrası istihdam ve mezunları izleme ve onlara akademik ve mesleki anlamda yapılan yardımlar istenmeyen davranışların düzeltilmesi ve çıktıyla eşgüdüm bağlamında önemlidir.

Burada Öğrenciyi Tanımak En Birinci Hedefdir.
Öğrenciyi tanımak için;
Rehberlik ve Psikolojik Danışman Hizmetleri,
Sosyal danışma Hizmetleri,
Sınıf Danışmanlık Hizmetleri,
Aile-Okul İbirliği Hizmetleri,
Öğrenci Kişisel ve Ruhsal Dosyalarına ihtiyaç duyulur.

Öğrenci Başarılarının Doğru Değerlendirilebilmesi İçin;

Öğretim Hizmetlerinin Etkinliği,
Öğretim Hizmetlerinin Öğrenci Yönünden Etkililiği,
“ “ Aileler Yönünden Verimliliği,
“ “ Grup Yönünden Verimliliği,
Öğretim programlarının Sağlamlığı,
Öğretim Programlarının Geçerliliği,
Öğretim programlarının Güvenilirliği
Öğretim programlarının Çağdaşlığı,
Öğretim programlarının Ulaşılabilirlik Derecesi,
Eğitim Ortamının Kontrol Edilme Düzeyi, Sıklığı ve Derecesi,
Öğretme ve Öğrenme Stratejilerinin Yenilenmesi,
Program Geliştirmede Yeni Anlayışın Yaygınlaşması,
Okulda Öğretme ve Öğrenme,
Evde öğrenme ve öğretme,
Sokakta öğrenme ve öğretme,
Sosyal paylaşım siteleri yoluyla öğrenme ve öğretme,
Yazılı ve Görsel Medya yoluyla öğrenme ve öğretme,
Alan, Genel Kültür ve Mesleki Formasyon Öğretimi,
Konularının birer sentez olduğu unutulmamalı, analiz edilmeli ve doğru değerlendirilmeli ve doğru sonuçlara gidilmelidir.

Ana konumaza yeniden dönecek olursak;

ÖNERİLER;

ÖSYM'nin Adı Ölçme ve Değerlendirme Merkezi olarak değiştirilebilir. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı aynen kalmalı; yükseköğretime geçiş ve yükseköğretim içi akademik değerlendirme sınavlarını yapmaya devam etmelidir. Yurici ve yurt dışında ileri üniversitelerde ileri eğitim almış gençlere ölçme ve değerlendirme açısından da formasyon kazandırılmalı ve yüksek ücretle bu kurumda uzman olarak istihdam edilmelidirler. Kamu Personeli Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı , kamu insan kaynaklarını tespit etmeli, yatay ve dikey geçiş sınavlarını yapmalıdır.

Bu iki merkezin dışında bir de koordinasyon merkezi oluşturulmalıdır. Bu merkez ortak soru bankaları, ortak uzmanlar ve ortak programlar ve bütçeden sorumlu olmalıdır.

Öğrenci Seçme ve yerleştirme Merkezi Başkanlığı Üniversiteler arası kurulca seçilen 3, YÖK Yürütme Kurulu'nca seçilecek 2, Milli Eğitim Bakanlığınca seçilen 1 temsilciden oluşmalıdır. Kurul başkanı doğal olarak merkez başkanı olmalıdır.

Kamu Personelini Seçme ve Yerleştirme Merkezi; Merkez başkanı, DPT, Devlet Personel Dairesi Başkanlığı, Hazine ve Milli Eğitim Bakanlıkları bünyesinden Bakanlar Kurulu'nca görevlendirilecek üyelerden oluşmalıdır.

İl Yöneticilikleri, ÖSYM sınav temsilcilerikleri(denetleyicileri), kurye ve taşıma işlemlerinde görevlendirilecekler de merkezdekiler kadar önem arz etmektedirler.

Üniversite öğretim elemanlarından her üç grup içinde öncelikle ÖSYM tarafından OBC (ortak beceri sınavı) ikinci aşamada da SAS (spesifik alan sınavı) yapılır. Her 5 yılda da akademisyenlerin kendilerini yenilemeye yönelik olarak Akademik Gelimişlik Düzeyi Sınavı (AGDS), ortak dil sınavı ÜDS, yapılır. Bunların izlenmesi, nesnel sınavların yapılması, soru bankalarının oluşturulması gibi konular Ölçme ve Değerlendirme Merkezi'nin görevi olacaktır.

ÖYM her basamakta, her aşamada, her program ve düzeyde, uygulanan eğitim programlarının sosyal yararlarını ölçebilmelidir. Nasıl bir işletme sahibi işlerin nasıl gittiğini kar mı, zarar mı ettiğini merak ediyorsa toplum da okul ve programların sosyal faydalarının ölçülmesini istemektedir.

Yeni ÖSYM Başkanı Prof.Dr.Aygün ilk demeci ve uygulamalarıyla; konusuna odaklanma, ÖSYM'nin önemi ve toplumun beklentileri bağlamında seçici davranacağı, tarafsız olacağı ve işlerin gereğini yapacağı izlenimi vermektedir.

Görüldüğü gibi Devlet; asgari düzeyde politika belirleme, yükseköğretimdeki hedef kitlelerin kendisi ve bunlara ilişkin hizmet üretme, satın alma, hizmete katkı sağlama, model hizmetler üretme ve hizmet standartlarını tespit etmek veya ettirmekle mükelleftir. Devlet bu görevini Anayasada ifadesini bulan yükseköğretim üst kuruluşları, DPT, Hükümet ve Parlamento çalışmalarıyla somutlaştıracaktır.

Gençler toplumun en dinamik ve devingen kesimidir. Önemli olan gençlerden oluşan hedef kitlenin Mikro ve makro amaçlar paralelinde bilimin ve çağdaş uygulamaların etkisine açılmasıdır.. Yükseköğretim kurumlarının belli oranda bile olsa bilimin kontrolü dışında uygulayacakları eğitim istikbalimizi, ülkemizin geleceğini doğrudan etkileyebilir. Bu nedenle çağdaş devletin eğitim işlevi; devletle toplumu kaynaştırmak üzere vaziedilen en önemli güvencedir. Bu güvencenin çift yönlü enstrümanı üniversitedir. Eğitimin irak hedeflerinden en önemlisi toplumu kaynaştırmaktır. Daha somut ifadeyle milli birlik ve kardeşliği sağlamaktır.

Tüm Kamu ve STK'larda uygulanan yükseköğretim programlarının sistematik, planlı, amaçlı bir şekilde yürütülmesi ve gerçekleştirilmesi elzemdir. Üniversiteler yeterince işlevsel olamaz ve bilim dışı gelişmeler olursa; standart, denetim ve amaçlılık ihmale uğrar ; sosyal değişme, sosyal travmalar, bilişim olanakları, teknolojik sosyalleşme ve sonuçta popüler kültürün bizi nereye götüreceği kestirilemez. Üniversite bunlar sorun alanı olduğunda sorunları çözme ve teknolojiyi insan refahına dönüştürme merkezleridir. Burada asıl olan hedef kitleleri evrensel değerlerle birlikte milli kültürde buluşturmadır. Bireysel düzeyde bir günümüzü düşünelim. Bu değer ölçülerinden uzak yüzlerce karar verip uyguladığımız bir gün bizi boşluğa, mutsuzluğa götürebilir. Dünya görüşümüzden, sosyal sistem ve kurumların bize kazandırdığı veya kazandırması gereken değerlerden soyutlanarak yaşayamayız.

Proje Karşılığı Hizmet Satma

Eğitim, sağlık ve mühendislik hizmetleri proje karşılığı gerçek ve tüzel kişilere, merkezi ve yerel örgütlere, özel işletmelere, dernek, vakıf ve sendikalara satılabilir. Amerika Birleşik Devletleri'nde gelişmiş üniversitelerin bütçesi ana hatlarıyla proje gelirlerinden oluşmaktadır. Bu üniversitelerin bazılarının proje gelirleriyle oluşan bütçeleri kimi ülkeleri bile yaya bırakır. Bizde ise Devlet yardımı ve öğrenci harçları esastır. Öğrenci harçları da harç kredisi yoluyla çoğu kez devletçe karşılanmaktadır. Üniversite devletin bütçesine bu derece bağımlı olduktan sonra halkın herşeyi devletten beklemesini yadsımamak gerekmektedir. Ancak böyle geldiği doğru ise de böyle gidemeyeceği kesindir.

SONUÇ:

Bir ülkenin sosyo-ekonomik büyüklüğü; okullaşma oranlarının yüksekliği, projelerinin büyüklüğü, yurttaşlarının temel vatandaşlık becerilerine sahip olması, uazmanlık alanları, meslekler, entellektüel düzey, ülkede uygulanan eğitim ve iktisat politikalarından memnuniyet düzeylerinin iyi olarak nitelenebilmesine bağlıdır.

Her ülkede olduğu gibi ülkemizde üniversitenin sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve moral atmosferin temel belirleyicisi veya lokomotif olma sorumluluğu bulunmaktadır. Proje üretmeyen, 21. Asrı doğru yordayıp kucaklayamayan, küresel gerçekleri yeterince algılayıp çözümlenemeyen ve halka ufuk açıp yol gösteremeyen üniversiteler tedavülden kalkacaktır. Asıl olan dünyada ve ülke içinde üniversiteler arası rekabettir. Her yarıyılıda her dersten öğrencilerini üçer kez ölçüp- biçen üniversitelerin gün gelip kendilerinin de ölçülüp biçileceğini bilmeleri gerekirdi. Devlet genel bütçeden her öğrenci için temel bir harcama standardı belirleyip bunu üniversite bütçesine aktarabilir. Üzeri harcamaların öğrenci veya üniversiteden proje ve ar-ge gelirleriyle tamamlaması istenebilir.

- Tarım sektörünün planlanması ve organik tarımın uygulanması konusunda üniversite daha aktif rol üstlenmelidir, İnsanlar; üretim, denetim, dağıtım, sertifikasyon ve ilaçlama gibi konularda daha güvenilir ve somut bilgilere gereksinim duymaktadırlar. Aynı şeyleri hayvancılık için de söylemek mümkündür.

- Ekonomik hayatı ilgilendiren vergi yükü, işsizlik, istihdamın geliştirilmesi, çalışma hayatı, ödemeler dengesi, para faiz, borsa, döviz, altın, finans, hazine ve dış ticaret konularında da daha yaygın sertifika programları uygulanabilir. Kamuoyu medya aracılığı ile sınırlı sayıda uzman tanımaktadır. Sayıları gerçekten sınırlı değilse bunun uygulamada ortaya çıkmasında yarar vardır.

- Ara eleman yetiştirme ; bu konu hemen her konuya muadildir. Hemen hepimiz MYO'ların üniversite içinde yer almaması gereği üzerinde dururuz. Ama işlevselliğini ve ara eleman yetiştirme kousundaki gücünü ve potansiyelini bir türlü keşfedemeyiz. Toprak sanayii bizde epeyce gelişmiştir. Ürünlerin alıcıya teslimi, kullanım öncesi eğitim, tüketici bilinçlendirme faaliyetleri açısından bu okul mezunları alanda etkili olamamaktadır. İş konuyu bilmeyen, eğitim düzeyi düşük teslimatçılara kalmaktadır. Mobilya sanayii konusunda da aynı şeyler ziyadesiyle geçerlidir. Mutfak, yatak odası, salon takımları. Herşey güzel. Montajda kırılır, dökülür, duvarlarınız çizilir. Boya, badana, kartonpiyer, iç mimari herşey biter. Süpürgelikler harç artıklarıyla dolu. Karı-koca arasında binbir pişmanlık ve tartışma... MYO'lar ekonominin, sosyal hayatın ve küçülen teknik dünyanın gereklerine göre hızla çok amaçlı, çok işlevli, yan alanlı, ülkemiz gerçeklerine uygun, sürdürülebilir programlara kavuşturulabilmelidir.

- Tıp Fakülteleri dışındaki yardımcı sağlık personeli yetiştiren yükseköğretim kurumları mezunlarının meslek ismi başına içerikte "sosyal" kelimesi gelecek şekilde programlar revize edilmelidir. Mesela hemşirelik mesleği gerçekte sosyal hemşireliktir. Vatandaş çok ciddi cerrahi operasyon geçirir. Herşey iyidir. Sosyal hemşire ve sosyal çalışmacıdan gerekli yardımı alamaz, mutsuzluk fizyolojik şikayetlere dönüşebilir. Tedavi hizmetlerinin kendisi kadar tedaviye paralel yürüyen öteki münasebetler de önemlidir. Kişinin tedaviyi ve sonuçlarını nasıl algıladığı kadar yakınlarının algıdaki seçicilikleri bile durumu etkilemektedir. Diğer üretim alanlarında olduğu gibi sağlık altyapı ve hizmetlerinde de ara eleman eğitimi eksikliğinden kaynaklanan bir takım sorunlar vardır. Önemli olan hizmeti bir bütün olarak görebilme yeteneğimizin gelişmesidir.

Türkiye'nin bugün geldiği modernleşme süreci, tabii olarak ileriye doğru işleyecektir. Böyle olunca üniversiteler küçülen dünyada büyüyen rollerine sahip çıkacaklardır. Şekle ilişkin konulara ilgi duymaları beklenen öğretim elemanlarının bile yeni Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanunu düzenlemelerine yeterli ilgiyi göstermedikleri ifade edilmektedir. TRT2'de 04.08.2008 tarihinde akşam yayınlanan "İşin Doğrusu" programında eski Adalet Bakanı üniversitelerden yalnız iki tanesinin(Gazi,Bilgi) Türk Ceza Kanunu sempozyumu düzenlediğini ve katılımın da çok düşük olduğunu ifade etmiştir. Modern devlet modern hukuk kuralları ile yönetilebilir. Bu nedenle TCK ve TMK'ları yenilenmiştir.

Devletin kıt kaynaklarının çoğunu mesleki ve teknik eğitime ayırması kadar üniversitelerin kendi kaynaklarını yaratması, başlangıçta kısaca dokunduğumuz gibi büyük, etkili ve yaygın projeler üretmesi gerekmektedir. Bilginin kullanılması açısından önemli bir yerde olan üniversitenin nano teknolojiyi içselleştirme ve topluma kazandırma açısından elini çabuk tutması gerekmektedir. Fen Bilimleri Eğitimi yapan yükseköğretim kurumlarının yeni teknolojileri, iletişim ve yönetim süreçlerini izlemesi, ön alması ve hatta öne geçmesi gereği ortadadır.

Bizim sosyal ve kamusal hayatımızda yayınların teşviki anlayışından çok "yayınların kontrol altında tutulabilmesi" savı kabul görmektedir. İçerik olarak bizi tatmin etmeyen bir eser başkaları tarafından çok önemli olarak nitelenebilmektedir. Üniversiteler esastan çok şekle bağlı kalmamalı, her işin özüne inilebilmesi; Anayasamızın da teminatı doğrultusunda akademisyenin kendisini, konu ve sorunlar hakkındaki görüşlerini özgürce ifade etmesi sağlanmalıdır. Bürokratik ilişkiler ağır akademisyenleri çekingenliğe sevk etmektedir.

21. Asırda; akıllara durgunluk verecek teknolojik gelişmeler, benzeri daha önce yaşanmamış ekonomik imkanlar, şaşırtıcı siyasal reformlar ve kültürel alanda hızlı değişim söz konusu olmaya devam edecektir. Fikir, görüş, olgu, kavram, olay, teknoloji, uzmanlık alanları, ileri standardizasyon, ölçülebilirlik sosyal ve ekonomik hayatı ve ulusal kültürü zorlamaya başlamıştır. Yeni değerlendirmelerin daha çok güçlü devletler ve küresel güçler tarafından yapılarak sonuçlandırılacağı ve ilkelere bunlar tarafından konulacağı saptaması kabul görmeye başlamıştır. Bu bağlamda; Avrupa Birliği, Kıbrıs, Güneydoğu, Balkanlar, Irak, Lübnan, Suriye, İran ve Ortadoğu politikaları konularında üniversite, somut projeksiyonlarını ve izlenecek yöntem konusundaki görüşlerini gerekçeleriyle birlikte ortaya koymamaktadır. Ortak akılla birlikte üniversitelerin oluşturacağı ortalama akıl havuzu yönetenlerin daha çok seçenek görmesini sağlayacaktır.

Küresel Ekonominin gereklerine, güçlü işletme örgütleriyle uymak mümkün olacaktır. İşletme Yönetimi bilim dallarının önemi artmaya devam edecektir. Teknolojinin yanısıra; insanlar, gruplar, toplumlar birçok açıdan sınır tanımaz hale gelmiştir. Üniversite; yeni sınır ve anlayışlar konusuna açıklık getirmekle mükelleftir. İnsan, toplum ve kullanılan araçların birbirine benzemesi, sıkışma, dünyanın küçülmeye devam etmesi, insanların tercihlerini duydukları yerler lehine kullanmaya başlaması, beyin göçü gibi konular bizi yeni stratejiler geliştirmeye zorlamaktadır. Bu konularda üniversite; somut, elle tutulabilir projeksiyonlara imza atmamak zorundadır. Yoksa imza yetkisi başka ülke üniversitelerinin eline geçmektedir. Nüfusu yaşanan batı ülkelerinin göç alma ihtiyacı arttı, az gelişmiş ülkeler kendi sınırlı imkanlarıyla yetiştirdikleri değerleri diğer ülkelerle paylaşmaya başladılar. Küreselleşmeyle en kolay yüzleşecek kurumlar üniversiteler, insan olarak da akademisyenlerdir. Bu yüzleşmeye paralel olarak üniversite; ulusal, bölgesel ve küresel barış yolunda bilim çerçevesinde, yeni yöntem ve ilkeleri, yeni tercih ve karar seçeneklerini oluşturabilecek ve aydınlayabilecek güçte olmalıdır.

Sonuçta; üzerinde titizlikle çalışıldığını zannettiğim ve Yükseköğretim Kurulu tarafından hazırlanan " Yükseköğretim Yasa Taslağı " Hükümetçe uygulamaya konulmalı ve en önemlisi üniversitelerin Avrupa Birliği ile entegrasyonu sağlanmalıdır. Bu entegrasyonda bilim, geleceğin yordanması, akreditasyon, ar-ge, öğretim ve yönetim uygulamalarındaki ortaklıklar ve standardizasyon öncelikli konulardır. Milli benliğimizi kaybetmeden sağlanacak ortak anlayış, ortak amaçlar, ortak uygulamalar "Avrupa Ortak Yaşam Alanını" oluşturacaktır.

ÖSYM konusunun sakin, sabırlı, soğukkanlı, objektif, ölçme ve değerlendirme ilekelerine uygun, devletin sınav adaleti konusunda zerre taviz vermeyeceğini hissettiren uygulama ve yönetim anlayışıyla eski prestijini elde etmesi ve çok daha ileri gitmesi dileğiyle...

BİLİM gerçeği, YÖNETİCİLER makulü, YÖNETİLENLER adaleti ve merhameti arar.